

UOT 1.008

Şəhla ABDULLAYEVA

AMEA Fəlsəfə İnstitutu, dissertant(Azərbaycan)

q.camalov@yahoo.com

ETİK MODA VƏ ONUN XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Məqalədə modanın həm tarixinə, həm də müasir vəziyyətinə diqqət yetirilir, tədqiqatçıların bu barədəki fikirləri təhlil olunur, onlara elmi münasibət bildirilir. Qeyd olunur ki, moda milli-mənəvi dəyərlərə də təsir göstərir. Eyni zamanda, məqalədə etik moda, onun növləri və cəmiyyətdə etik modaya münasibət araşdırılır.

Məqsəd: etik modanın mənəvi dəyərlərə təsirini öyrənmək

Metodologiya: müqayisəli yanaşma

Elmi yenilik: etik moda cəmiyyətin inkişafına, müasirləşməyə pozitiv təsir edir.

Açar sözlər: moda, mədəniyyət, moda mədəniyyəti, cəmiyyət, milli-mənəvi dəyərlər, etik moda, geyim

GİRİŞ

Müasirləşən dünya bütün başqa tərəfləri ilə yanaşı həm də mədəni proseslərin müxtəlifliyi və rəngarəngliyi ilə seçilir. Bütün bu müxtəliflik bir məcrada baş vermir, ziddiyyətlərlə müşayiət olunur, daim yenilənir. XX əsrin sonlarından başlayaraq elmi-texniki tərəqqinin inkişaf sürəti daha da artmışdır. Dünyanın əsas inkişaf dinamikasındakı sürətli artım təbiətdə və cəmiyyətdə baş verən ziddiyyətli proseslərin olduğu bir şəraitdə gedir. Belə ki, ətraf aləm sürətlə çirklənir, təbiətin təbiiliyi zədələnir, cəmiyyətdə sosial təzadlar çoxalır, demoqrafik proseslər təbii axarından çıxır, kəndlər boşalır, şəhərlər insan resursları ilə həddindən artıq dərəcədə yüklənir və nəticədə, demoqrafik problemlər yaranır. Belə ifrat yüklənmə təkcə sosial-iqtisadi faktorlarla şərtlənmir, burada mədəniyyət faktorunun, mədəniyyətdəki modernləşmənin və modanın özünəməxsus etik rolu vardır.

Sosiomədəni proseslərdə moda

Ənənəvi cəmiyyətlərdə modanın təsiri dərk olunur. Geyimlər müəyyən rolları ifadə edir, hər kəs öz yaşına, cinsiyyətinə, cəmiyyət içindəki vəziyyətinə, işinə uyğun olanı geyir. Moda cəmiyyətlərin, ənənələrin, hadisələrin bir sehirli aynasıdır. Döyüşlər, görüşlər, sənət hadisələri modanı hər baxımdan təsirləndirmişdir. Döşəməlik parçadan ev əşyalarına, ləl-cəvahiratlardan ətirə, avtomobildən televiziya, mahnılardan romanlara qədər hər təzahürün öz modası vardır.

Azərbaycanda modanın tarixinə baxdığımız zaman belə qənatə gəlirik ki, qədim və Orta əsrlərin öz moda ölçüləri, dəb dəyərləri olmuşdur və bunlar cəmiyyətin mənəvi dəyərlərinin genezisində iştirak etmişdir. Burada etnik faktorla yanaşı din faktorunun da mühüm rolu olmuşdur (3, s.45). Moda bir növ cəmiyyətə daim yeni ölçülər, dizaynlar təqdim etmişdir. Bu özünü cəmiyyətin həyatının ən müxtəlif sferalarında göstərmişdir. Yeni dövrün modası isə daha çox integrasiya prosesləri, müasirləşmə və qloballaşma ilə bağlı olaraq meydana çıxır. Elmi-texniki tərəqqi artdıqca, informasiya texnologiyaları inkişaf etdikcə dünya kiçilir, moda və dəyərlər qloballaşır. Eyni dizayn hər yerdə qarşımıza çıxır. Şərq və Qərb üslubları, tərzləri və modaları bir-birinə qarışır.

XIX əsrin ortalarından etibarən Azərbaycan Rusiya vasitəsilə Avropa modası ilə qarşılaşır. Avropa modası həm də Avropada təhsil alan ziyalıların vasitəsilə Azərbaycana gətirilir. Beləliklə, bu vaxtlardan Azərbaycan tədricən Avropa dəblərinə öz qapılarını açır.

O dövrün geyimləri içərisində rus şapkası, qalife şalvar, əsgər çəkməsi kimi nümunələr bu reallığı əks etdirməkdədir. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda moda əlvanlığı özünü göstərirdi. Rusiya yönümlü insanlar rusların geyimlərini, Osmanlıya simpatiya göstərənlər isə osmanlı geyimlərini, dindarlar İslami qaydalara uyğun geyinməyi üstün tuturdular. Bu baxımdan əsrin əvvəllərində Azərbaycanda rus, ingilis, fransız, türk geyimləri rəngarəng bir mənzərə yaradırdı (4, s.137).

Sovet dövrü geyim modasında yenidən yeknəsəklik yaranır. Populyar geyim dəbləri içərisində bolşeviklərə məxsus geyim əsas yer tuturdu. Kişi geyimləri əksəriyyət etibarilə bu dəbin ardınca getməyə başlayır. Qadın geyimləri isə ənənəvi geyim dəblərini davam etdirirdi. Neylon corablar, qırqınlı tumanlar, ütü tələb etməyən köynəklər dəb dəstləri içərisində əlvanlıq yaradırdı. 1970-ci illər modası geyimdə etiraz və tələsik görünüşü nümayiş etdirirdi. 1980-ci illərdə kənddən şəhərə köç modaya dərinlən təsir edir. 1980-2000-ci illər dövrü isə imic dövrü olaraq tarixə damğasını vurur.

XX əsrdə öncə kişi geyimləri, sonra isə qadın geyimləri tədricən avropalaşdı. Qadın modasında dəyişmələr bir qədər gec başlasa da, qısa müddətdə kişi modasını da keçdi (5, s.19). Sovetlərin qurulduğu 1920-1930-cu illər dövründə insanlar çox işləyir, az qazanırdılar. Ona görə də sosial sıxıntılar yetərinə öz təsirini göstərirdi. Daha sonra isə Böyük Vətən müharibəsi kimi ağır və faciəli bir dövr gəlir.

İkinci Dünya müharibəsi illərində hərbi uniformaları xatırladan geyimlər dəbdə olur. Bu dövrdə, əsasən, ev qadınları paltarları özləri tikirlər. Geyimdə fərqli görünməkdən daha çox ucuz və asan geyinmək yolları axtarıldı.

XX əsrin ortalarından başlayaraq modada dəyişikliklər baş verir. 1950-60-cı illərdə moda Amerikada sürətlə inkişaf edir. Hollivud filmlərinin də modanın inkişafına öz təsiri olmuşdur.

Azərbaycan da dünyada gedən proseslərin tərkib hissəsi kimi bu proseslərdən təsirlənir və dünyada gedən moda dəyişmələri ölkəmizdə də öz əksini bu və ya başqa şəkildə tapır. 1970-ci illərin Azərbaycanda sabitlik və durğunluq dövrü kimi qiymətləndirilməsinə baxmayaraq sovet ordusunun hərbi geyimlərini təqlid edən geyim dəbi tərk edilir. Bu dövrün qadın geyimi müasir və yaxşı seqmentli, bəzəksiz və klassik bir görünüşə sahib idi. Uzun köynəklər, geniş kəmərlər, parıltılı xrom çəkmələr və s. dəbə daxil olur. Qadınlar şalvar geyməyə başlayırlar (3, s.36).

1980-ci illərdə moda artıq paltarların stillərinə bağlı olmaqdan çıxaraq, parça müxtəlifliyi modanın əsas göstəricilərindən biri kimi görünməyə başlamışdı. 1990-cı illərin modası sadə və bədəni əks etdirən bir moda olaraq dəyərləndirilə bilər.

Moda ictimai həyatın hər sahəsində özünü göstərir. Günümüzdə qidalanmadan iqamətgaha, avtomobillərdən dərmanlara, mahnılardan tətil hazırlıqlarına qədər bütün istehlak davranışları moda ilə əlaqəlidir.

Azad və sadə geyimi qadın dünyasına ilk dəfə gətirən məşhur stilist Şanelin qaz ocağının partlaması nəticəsində uzun saçlarının yanması yeni bir saç modasının doğulmasına səbəb olub. Modaçı saçlarını kişi stilində kəsərək gecə operaya gedib və bütün maraqları üstünə çəkib. Ertəsi gün Parisdə qadınlar bərbərlərindən Şanel stili saç seqmenti istəmişlər.

Moda hər zaman qısaömürlü olduğundan bəzi insanlar onun xaosluq yaranmaya sahib olduğunu düşünürlər (3, s.47). Şübhəsiz, bir çoxumuz gələcəkdə nəyin dəbdə olacağını öyrənərək, özümüzü ona görə hazırlamağı çox istəyirik.

Moda - bizim köhnə mahnımız və ya yeni geyimimizdir. Payızda düşən yarpaqlar qədər köhnə, yazda açan çiçəklər qədər yenidir. Moda cəmiyyətin sosial, siyasi və mədəni vəziyyətində öz əksini tapmışdır. Moda fransız imperatriçəsi Eugeniyein 1936-cı ildə Süveyş kanalının açılışına 250 paltar aparmasına səbəb olmuşdu. Moda XIX əsrdə 27 Paris dərzisini 100 metrlik parçadan 11 gün bal paltarı tikməyə məcbur etmişdi (10, s.153). Moda tarix boyunca müxtəlif xalqların müxtəlif geyimlər, zərgərlik boyalarından istifadə edərək fərqli tərzlər yaratmalarına səbəb olmuşdur. Bu gün modanın ilk ortaya çıxışı mütəxəssisləri düşündürməkdədir. Əksəriyyətin fikrincə, modanın mənşəyi ilk insanın meydana gəlməsi ilə bağlıdır. Moda insanlıq tarixi boyunca cəmiyyətlərin ayrılmaz bir parçası olub. Bu gün hamımızın ənənəvi paltarlar olaraq adlandırdığımız geyim tərzləri də, əslində, hamımızın içində mövcud olan o gizli moda mədəniyyətinin xaricə əks olunmasıdır.

Müasir şəraitdə moda əhalinin geniş təbəqələrinin ictimai davranışlarının sosial tənzimləyicilərindən birinə çevrilir. Təbii ki, bunun da çoxlu sayda səbəbləri vardır (11, s.73). Onların arasında müasir insanın həyatında elmi-texniki və texnoloji xarakterli dəyişmələrin intensivləşməsi əsas yerlərdən birini tutur. İctimai həyata yeniliklər elə sürətlə daxil olur ki, bu prosesə uyğun davranış modellərinin formalaşması zərurətə çevrilir. İnsan özündən asılı olmayaraq bu prosesə uyğunlaşmalıdır. Onun xarici görkəmi ilə daxili aləmi arasında ziddiyyətlərin kəskinləşməməsi üçün cəmiyyəti əhatə edən dəyişmələrə adaptasiya olunmalıdır. Başqa sözlə, şəxsiyyətin təməl sosial keyfiyyətlərinin transformasiyası tələb olunur. Məhz bu keyfiyyətlərin transformasiyası insanın sosial həyatın yeni şərtlərinə adaptasiyasını təmin etməyə imkan verir (4, s.209). Deməli, modanın müasir cəmiyyətdə rolunun artması, əslində, sosial-mədəni mahiyyətdə baş verən fundamental dəyişikliklərlə əlaqəlidir. Bir tərəfdən, ümumiyyətlə, cəmiyyət fərqli təkamül dinamikasına malik olur (elmi-texniki və texnoloji yeniliklər sayəsində), digər tərəfdən də fərdin davranış meyarları transformasiyalara məruz qalır.

Müasir cəmiyyətlərin təkamül özəlliklərindən biri məhz yeni parametrlərin statusunun yüksəlməsindən ibarətdir (1, s.98). Moda XIX əsrdə indiki qədər sosial-mədəni struktura nüfuz etməmişdi. Müasir cəmiyyətlərdə həyatın bütün sahələri o dərəcədə bir-birindən asılı hala gəlmişdir ki, fərdi səviyyədə əhəmiyyət daşıyan faktorlar eyni dərəcədə kollektiv səviyyədə əhəmiyyət kəsb edə bilər. Moda da bu mənada həyatın müxtəlif sahələrinə təsir etməklə böyük imkanlara malikdir. Bu prizmada modanın şəxsiyyətin sosiallaşmasındakı rolu maraqlıdır.

Modanın müasir insanın həyatına böyük təsiri olduğundan ictimai və fərdi həyat normalarının müəyyənləşməsində mühüm rol vardır. Moda bu keyfiyyətdə sırf fərdi çərçivədən sosial-mədəni mühitin əsaslarına təsir edən parametr səviyyəsinə qalxır (3, s.112). Modanı hər hansı bir sahəyə - sosial, iqtisadi və ya psixoloji sahəyə aid etmək olmaz. O, müasir cəmiyyətlərdə mürəkkəb və birmənalı olmayan hadisədir.

Milli - mənəvi dəyərlər geniş əhatə dairəsinə malikdir. Buraya xalqın dili, dini, davranışı, əxlaqı, adət-ənənəsi, folkloru, incəsənəti, ədəbiyyatı, fəlsəfəsi, elmi və bütövlükdə mənəvi mədəniyyəti daxildir (2, s.137). Belə geniş tərkibə malik olan mənəvi mədəniyyət cəmiyyətin mənəvi resurslarının yaradılması və onlardan istifadə olunması kimi mürəkkəb bir prosesi nəzərdə tutur. Mənəvi mədəniyyət milli mədəniyyətin mühüm bir hissəsidir və xalqın bir milli-mədəni varlıq olaraq mövcudluğunun əsas göstəricisidir. Ümumiyyətlə isə, mədəniyyət fenomeninə insan fəaliyyətinin bütün sahələri, onun əldə etdiyi nəticələr və yaratdığı sərvətlərin məcmusu aiddir. Mədəniyyətin inkişafı milli-mənəvi və mədəni irsin ən yaxşı nümunələrinin yaradılması, inkişaf etdirilməsi, mənimsənilməsi və yaradılmış irsin qorunması ilə şərtlənir.

Moda da, öz növbəsində, mənəvi dəyərlərlə, ictimai münasibətlərlə və ictimai quruluşun xarakteri ilə sıx şəkildə bağlıdır və bəşəri dəyərlərin tərəqqisinə təkan verən vasitələrdən biridir. Moda özündə hər bir quruluşun səciyyəvi xüsusiyyətlərini, insanların düşüncə və davranış tərzlərini də bu və ya başqa şəkildə əks etdirir. Bu baxımdan modaya ictimai həyatın bütün sahələrinə sirayət edən amil və ictimai münasibətləri tənzimləyən, onları daim inkişafa və daha mütərəqqi formalar axtarışına sövq edən faktor kimi də baxmaq olar (8, s.164).

Modaya, eyni zamanda, ənənə və varislik prizmasından baxmaq lazımdır. Modanın daxili məzmunundakı bu dual sistem onu həm ənənədən tamamilə ayrılmağa qoymur, həm də onu daim səmərəli yeniləşməyə sövq edir. Buradakı ənənəvilik, eyni zamanda, mədəniyyətdə varisliyin təmin olunmasını şərtləndirir. Varisliyin təmin olunması hesabına milli-mədəni dəyərlər zamanın sınaqlarından keçərək fərdin, xalqın və millətin formalaşmasında çox önəmli bir rolunu yerinə yetirir və milli kimliyi müəyyənləşdirir. Beləliklə, moda xalqın tarixən formalaşan milli mədəniyyətinin əsasını təşkil edir. Moda bir dəyər və dəyərlərin tənzimləyicisi kimi çıxış edir və tarixi inkişaf prosesində dövrlər və nəsillər arasında məntiqi əlaqəni, tarixi yaddaşın bütövlüyünü və tərbiyəvi əhəmiyyətini təmin edir. Yaranmasında və zənginləşməsində modanın da aktiv iştirak etdiyi mədəni dəyərlər, intellektual fəaliyyətin nəticəsi kimi, özündə fərdin mənəvi tələbatının ödənilməsi üçün, yararlı mədəni təkamülü üçün şərait yaradan dəyərlər kompleksini nəzərdə tutur. Belə dəyərlər insan həyatının, fəaliyyətinin bütün sahələrinə sirayət edir, mədəni keyfiyyət meyarı kimi çıxış edir (9, s.193).

Müasir dövrdə mədəniyyət etik və estetik prinsiplərə uyğun şəkildə inkişaf edərək dəyişir. Mədəniyyətdəki inkişafın əsas hərəkətverici qüvvələrindən biri də modadır. Müasir moda kateqoriyası elmi bilikləri, mütərəqqi ideyaları, yüksək əxlaqi və estetik görüşlərin məcmusu kimi çıxış edərək mənəvi dəyərlərin ardıcıl, hərtərəfli və harmonik inkişaf etdirilməsi və mənimsənilməsi üçün əlverişli şərait yaradır.

Etik modanın müəyyənləşməsi

Modanın müəyyənləşməsində, onun müasir şəraitdə dizayn olunmasında da müasir dövrün mənəvi dəyərləri mühüm rol oynayır. Əgər moda kənar təsirlərə müqavimət gücünü itirərsə, yəni kənardan gələn qlobal modanın axarına düşərsə bunun mütləq mənəvi dəyərlərlə ziddiyyət təşkil edən tərəfləri olacaqdır. Çünki mənəvi dəyər özünün əsas konseptləri ilə birlikdə milli xarakter daşıyır. Onun müasir təsirlər vasitəsilə dəyişməsi isə bir çox hallarda mənəvi dəyərləri zədələyə bilər. Bu baxımdan cəmiyyətin dəyərlər sistemini, etik və əxlaqi dəyərlərini qorumaq üçün onun modaya münasibətdə bu dəyərlərdən çıxış etməsinin aktuallığını saxlamaq lazımdır. Belə bir düşüncə ilə moda özünün pozitiv meyilləri ilə milli mədəniyyətə və cəmiyyətin həyatına daxil olacaq, neqativ meyilləri isə milli əxlaq yenidən dizayn edərək dəyişəcək və ya ondan tamamilə imtina edəcəkdir.

V.Ömərovun yazdığına görə, qlobal etikanın nümayəndələri - K.Ö.Apel, Y.Xabermas və başqaları özlərinin müxtəlif variantlarında dünyada müxtəlif eyniliyin mövcudluğu ideyasını irəli sürərək göstərirlər ki, mütləq əxlaq həmişə özünü xüsusi əxlaqi motiv və davranış kimi təzahür etdirir. Professor İ.Məmmədzadə "Etikaya giriş" əsərində göstərir ki, mütləq etikaya görə, dünyadakı sülh və insandakı sülh bir-birilə qarşılıqlı asılıdır və mütləq dəyər əxlaqi imperativdir. Mütləq etika digər fayda və ağılla bağlı olan xüsusi əxlaqi motivlərlə yanaşı durmur. Mütləq əxlaq fəvqəlmotiv rolunda çıxış edir. Müasir şəraitdə dünyanın yaşayıb qalması üçün bütün eyniləşmənin bir bəşər birliyində birləşməsi zəruridir. Bu zaman mütləq əxlaq kimi hamı üçün fəvqəlmotiv irəli sürülür (6).

Hazırda modanın "eko moda", "yaşıl moda", "sustainable fashion" kimi etik formaları mövcuddur. Müasir moda mədəniyyəti inkişaf edib şəkilləndikcə, onunla yanaşı, xalqın etik görüşləri də bu prosesə təsir göstərən amil kimi çıxış edir. Belə bir mücadilə şəraitində müasirliklə mühafizəkarlığın çəkişməsində etik moda anlayışı meydana gəlir. Çünki

cəmiyyətin qəbul etdiyi etik dizaynlar modanın dizayn olunmasında təsirli vasitə kimi iştirak edir. Bu iştirak nəticəsində moda ona təsir göstərən və onun dizaynının müəyyənlişməsində rolu olan etikanın təsiri ilə etik moda kimi formalaşır və bu anlayış daha populyar bir xarakter daşıyır. Çünki etik moda sosial və ekoloji əhəmiyyət daşıyır. Etik modaya uyğun olaraq qadın, kişi, uşaq paltarları istehsal edilir və sürətlə yayılır. Buraya idman geyimləri, küçə modası, dəbdə olan bəzək və zinət əşyaları ilə yanaşı ayaqqabı, çanta və s. əşyalar da daxildir.

Etik moda anlayışı insan haqları konvensiyasına uyğun olaraq dizayn edilib. Bu konvensiyanın şərtlərinə görə parça sənayesinin ətraf mühitə təsirini zəiflədir. Burada iki amil əsas götürülür. Bunlardan biri ətraf mühit, digəri isə sosial məsuliyyətdir. Eyni zamanda bunlar bir-biri ilə əlaqəli şəkildədirlər. Çünki mühitə qarşı məsuliyyətsiz davranış, nəticədə, insanın özünə qarşı çevrilməş olur (7, s.224).

Etik modanın bir xüsusiyyəti də ondan ibarətdir ki, burada təbii materiallardan istifadə olunur. Məsələn, pambıq, yun, ipək, dəri, heyvan və bitki mənşəli digər məhsullar. Geyimlərdə sintetik materiallardan və metallardan da istifadə olunur. Bütün bunlar, ilk növbədə, insan sağlamlığı baxımından seçilir. Çünki geyim insanın sağlamlığına öz təsirini göstərir. Bununla yanaşı həm də geyimin dizaynı önəm daşıyır. Paltar və ayaqqabı hazırlanmasında təbii dəridən, fil sümüyündən, xəzdən və s. istifadə olunur. Bununla yanaşı, bəzi ağac qabıqları da geyim hazırlanmasında təbii material kimi işlədilir.

Etik geyimin əsas xüsusiyyətlərindən biri də bu geyimlərin təbii materialdan hazırlanması və istifadə müddəti bitdikdən sonra atılarkən çürüyərək torpağa qarışması və zibilə çevrilməməsindən ibarətdir. Çünki indi müasir şəhərlərin ciddi zibil problemləri də mövcuddur. Beləliklə, etik geyim həm də ətraf mühiti qorumağa yönəlir.

Etik moda bir tərəfdən təbii materiallardan istifadəni nəzərdə tutur, digər tərəfdən isə onun hazırlanma texnologiyasında fərdi yaşamağa üstünlük verir. Belə hazırlanma adama daha baha başa gəlir (3, s.148). Lakin belə geyimlər daha uzunömürlü və davamlı olmaqla həm də qənaət prinsipinə uyğun gəlir.

Təbii məhsullardan hazırlanan geyimlər həm ətraf mühitə zərər vurmur, çürüməyən tullantı yaratmır, həm də insanın öz sağlamlığına müsbət təsir göstərir, hava keçirir, istilik saxlayır, gigiyenik olur, bakteriyalı olmur, çox elektriklənmir və s. Belə geyimlər hər kəs üçün, xüsusilə də uşaqlar üçün çox faydalıdır. Bəzən insanlar belə məhsulları baha hesab edərək ondan istifadə etmirlər. Lakin bu geyimlərin təbiiliyi onları həm də uzunömürlü edir ki, nəticə etibarilə onlar həm də məsrəf baxımından sərfəli olur. Çünki ucuz mal tez sıradan çıxır və yenisini almaq zərurəti yaranır. Bununla yanaşı, dünyada “yaşıl siyasət” həyata keçirən istehsalçılar da vardır. Belə etik yaşama ilə istehsal edilmiş mallar təbii mənşəli və davamlı olurlar. Burada təkə materialın özü deyil, eyni zamanda onun rəngi də təbii qaynaqlardan əldə edilir. Məhsulun nisbətən ucuz başa gəlməsi onların istehsalı zamanı istifadə edilən vasitələrin daha səmərəli təşkili yolu ilə də həyata keçirilə bilər.

Ümumiyyətlə, müasir dövrdə cəmiyyətdə baş verən sosiomədəni hadisə və proseslərə uyğun olaraq modanın da məzmunu dəyişir, kreativ yaşama nəticəsində yeni çalarlar, elementlər təzahür edir, bu isə mədəniyyətin əksər sahələrində özünü biruzə verir.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat

1.Məmmədzaadə İ. Qloballaşma və müasirləşmə şəraitində fəlsəfənin aktuallığı haqqında. Bakı: “Təknur”, 2009.

2.Məmmədzaadə İ. Bir daha fəlsəfə haqqında. Müasir yaşamlar. Təmayüllər. Perspektivlər. Bakı: “Təknur”, 2012.

3. Əfəndiyev R., Dünyamalıyeva S. Azərbaycan geyimləri. Bakı: "Azərbaycan" nəşriyyatı, 1997.
4. Atakişiyeva M., Cəbrayilova M., İslamova B. Azərbaycan milli geyimləri. Bakı, 1972.
5. Əfəndi R. Azərbaycan xalq sənəti. Bakı, 1984.
6. Ömərov V. <http://sesgazeti.az/az/news/kivdf/438177>
7. Килошенко М.И. Психология моды: теоретический и прикладной аспекты. СПб.: СПГУТ, 2001.
8. Колесникова Е. В. Влияние моды на социализацию личности. Дис. ... канд. социол. наук : Курск, 2004.
9. Структура и функции моды // http://www.pobiv.ru/art/Struktura_i_funkzii_modi, 2007.
10. Михайлов С.М. История дизайна. М., 2014.
11. Глазычев В. Дизайн как он есть. М.: Европа, 2006.

Шахла АБДУЛЛАЕВА

ЭТИЧЕСКАЯ МОДА И ЕЕ ОСОБЕННОСТИ

Резюме

Статья посвящена истории и современному состоянию моды. Автор анализирует взгляды исследователей по этому вопросу, давая им научную оценку. Отмечается, что мода также влияет на национально-нравственные ценности. В статье рассматриваются вопросы этической моды, ее типы и отношение к этической моде в обществе.

Цель: влияние этической моды на моральные ценности

Методология: сравнительный подход

Научная новизна: Этическая мода положительно влияет на развитие и модернизацию общества.

Ключевые слова: мода, культура, культура моды, общество, национально-нравственные ценности, этическая мода, одежда.

Shahla ABDULLAYEVA

ETHICAL FASHION AND ITS FEATURES

Abstrakt

The article focuses on both the history and modernity of fashion, analyzing the researchers' views on it, and giving them a scientific perspective. It is noted that fashion also affects national-moral values. At the same time, the article examines ethical fashion, its types and attitudes towards ethical fashion in society.

Purpose: the influence of ethical fashion on moral values

Methodology: a comparative approach

Scientific novelty: ethical fashion has a positive impact on the development and modernization of society.

Keywords: fashion, culture, society, national-moral values, ethical fashion, clothing

Rəyçi: AMEA Fəlsəfə İnstitutunun baş elmi işçisi, f.e.d. Dilarə Müslümsadə

Qəbul edilib: 21.09.2019